

Національний юридичний університет  
імені Ярослава Мудрого,  
асистент кафедри фінансового права,  
кандидат юридичних наук

## **ЩОДО ОКРЕМИХ ПИТАНЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ СОЦІАЛЬНОЇ СПРАВЕДЛИВОСТІ В ОПОДАТКУВАННІ**

Проблема забезпечення справедливості в оподаткуванні є однією з частин загальної проблеми соціальної справедливості в правових відносинах. Ідея справедливості в оподаткуванні зародилася з моменту виникнення самих податків. Дискусійність проблеми справедливості оподаткування обумовлена крайньою суб'єктивністю ідеї справедливості взагалі, а також різним розумінням її окремими категоріями населення. Історія оподаткування та теорії податків свідчить, що поняття податкової справедливості мало зовсім різний зміст на різних стадіях розвитку суспільства. Оподаткування має бути справедливим і це правило є проявом загальної вимоги справедливості в праві. З огляду на історію оподаткування соціальну справедливість податку слід

вважати поштовхом до формування податкової системи та ефективних взаємовідносин між платниками податків та державою. На кожному етапі соціально-економічного розвитку держави принципи оподаткування модифікувалися залежно від цілей, які покладалися на податкову систему. Вимога справедливості носить універсальний, загальний характер та визначає зміст податкової системи України.

Соціальна справедливість згідно зі ст.4.1.6 Податкового кодексу (далі – Кодекс) України передбачає установлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків [1]. До прийняття Податкового кодексу України зміст цього принципу був іншим. Так, соціальна справедливість визначалась, як забезпечення соціальної підтримки малозабезпечених верств населення шляхом запровадження економічно обґрунтованого неоподатковуваного мінімуму доходів громадян та застосування диференційованого і прогресивного оподаткування громадян, які отримують високі та надвисокі доходи [2]. Тобто прямо визначався вичерпний перелік шляхів реалізації цього принципу, а саме: запровадження системи пільг при оподаткуванні доходів певної категорії платників податків-фізичних осіб та прогресивне оподаткування доходів платників, які отримують високі та надвисокі доходи. Вважаємо, зазначені шляхи реалізації соціальної справедливості не є вичерпними та не охоплюють важливий важель впровадження соціальної справедливості – оподаткування майна. Адже майнові податки у своєму правовому механізмі містять досить ефективні елементи для реалізації принципу справедливості, серед яких: звільнення від оподаткування певних категорій платників, виключення з оподаткування окремих видів або частини майна, застосування диференційованих ставок податку, та запровадження підвищених ставок оподаткування для окремих видів майна.

На даний час в Україні підвищена додаткова ставка оподаткування встановлена щодо житлової нерухомості, у тому числі його частки, що перебуває у власності фізичної чи юридичної особи - платника податку, загальна площа якого перевищує 300 квадратних метрів (для квартири) та/або 500 квадратних метрів

(для будинку). Щодо таких об'єктів сума податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки збільшується на 25000 гривень на рік за кожен такий об'єкт житлової нерухомості (його частку) [1]. Аналогічна абсолютна ставка у розмірі 25 000 гривень, як елемент правового механізму транспортного податку, визначена у розрахунку за кожен легковий автомобіль, з року випуску яких минуло не більше п'яти років (включно) та середньоринкова вартість яких становить понад 375 розмірів мінімальної заробітної плати [1]. Такий спрощений підхід нівелює відмінності при оподаткуванні автомобілів та нерухомості різної вартості та виключає з кола об'єктів інші транспортні засоби, окрім легкового автомобіля.

Окремим проявом порушення принципу соціальної справедливості є відсутність у правовому механізмі податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки пільг соціального характеру з огляду на певні об'єктивні характеристики певних груп платників. Адже окремі критерії для надання тих чи інших привілеїв при оподаткуванні визначено у п. 30.2 ст.30 Кодексу, де зазначається, що підставами для надання податкових пільг є особливості, що характеризують певну групу платників податків, вид їх діяльності, об'єкт оподаткування або характер та суспільне значення здійснюваних ними витрат [1].

Окремі шляхи реалізації принципу соціальної справедливості шляхом надання пільг вже запроваджено у чинному законодавстві при оподаткуванні нерухомого майна, відмінного від земельної ділянки. Так, відповідно до ч.2 ст. 266.4.2. Кодексу пільги з податку, що сплачується на відповідній території з об'єктів житлової та нежитлової нерухомості, для фізичних осіб визначаються виходячи з їх майнового стану та рівня доходів [1]. Проте ані законодавством, ані на рівні рішень місцевих рад не деталізовано, які саме категорії соціально незахищених платників можуть скористуватися зазначеними пільгами, або який саме рівень доходів платника надає право на пільгу, як і не врегульовано саме поняття «майновий стан».

За таких обставин на даний час в Україні потребує нагального вирішення проблема реалізації принципу соціальної

справедливості шляхом реформування правового механізму чинних майнових податків.

### **Література:**

1. Податковий кодекс України// Відом. Верхов. Ради України. – 2011. –№13–17. – Ст.112.
2. Про систему оподаткування: Закон України від 25.06.1991р. № 1251-ХІІ // Відом. Вер-хов. Ради України. – № 39. – Ст. 510.

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ ЮРИДИЧНИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОГО  
УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»  
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ  
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО  
АСОЦІАЦІЯ ФІНАНСОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ

## **ВОРОНОВСЬКІ ЧИТАННЯ**

*(Співвідношення матеріального та процесуального в  
регулюванні фінансових відносин)*

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції  
м. Чернівці, 4-5 жовтня 2017 р.

Чернівці  
2017

УДК 347.73  
ББК 67.9(4УКР)302  
В75

**Редакційна колегія:**

**А. П. Гетьман** — проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України;

**М. П. Кучерявенко** — перший віце-президент НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України;

**І. Є. Криницький** — професор кафедри кримінального та адміністративного права і процесу Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, старший науковий співробітник;

**Т. А. Латковська** — завідувач кафедри конституційного, адміністративного і фінансового права Чернівецького юридичного інституту Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор;

**О. О. Головашевич** – асистент кафедри фінансового права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук.

*Матеріали публікуються в авторській редакції*

В75 Вороновські читання (Співвідношення матеріального та процесуального в регулюванні фінансових відносин) : матеріали міжнар. наук.-практ. конф, м. Чернівці, 4-5 жовтня 2017 р. / Редкол.: А. П. Гетьман, М. П. Кучерявенко, Т. А. Латковська та ін. – Харків : Асоціація фінансового права України, 2017. – 264 с.

У збірнику представлено стислий виклад доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції «Співвідношення матеріального та процесуального в регулюванні фінансових відносин» (Воровські читання), організованої Асоціацією фінансового права України та Чернівецьким юридичним інститутом Національного університету «Одеська юридична академія» за підтримки Національної академії правових наук України та Головного територіального управління юстиції у Чернівецькій області, яка була проведена в Чернівцях 4-5 жовтня 2017 року. Конференція була присвячена обговоренню найбільш актуальних фундаментальних проблем фінансово-правового регулювання. Видання розраховане на викладачів, аспірантів, студентів та всіх тих, хто цікавиться проблемами фінансового права.

**УДК 347.73**  
**ББК**  
**67.9(4УКР)302**

© Національна академія правових наук України, 2017  
© Асоціація фінансового права України, 2017